

АНАЛІЗ СТАНУ І ЭФЕКТЫЎНАСЦІ ВЫКАРЫСТАННЯ ЗАПАСАЎ

Пархоменка К.Я.

Навуковы кіраўнік: Бучык Т.А., к.э.н., дацэнт

Палескі дзяржаўны ўніверсітэт

Для прадпрыемстваў, сфера дзейнасці якіх – матэрыяльная вытворчасць, кіраванне патокамі сыравіны, матэрыялаў, незавершанай вытворчасці і гатовай прадукцыі, сукупнасць якіх уяўляе таварныя і вытворчыя запасы прадпрыемства, з'яўляецца стратэгічным фактарам развіцця канкурэнтаздольнасці і пашырэння эканамічнага патэнцыялу.

Дынамічны характар таварных і вытворчых запасаў як элемента эканамічнага патэнцыялу прадпрыемства абцяжарвае працэс кіравання ім. Вырашыць дадзеную праблему дапаможа своечасова даведзеная да кіруючай сістэмы аналітычная інфармацыя аб стане запасаў.

Даследаванне складу і структуры запасаў ажыццяўляецца з дапамогай прымянення метаду параўнання з зададзенымі базамі параўнання: нарматывамі, планам, паказчыкамі мінулых перыядаў. Аналізу падвяргаюцца не толькі рэшткі запасаў, але і рух гэтых актываў [3]. А менавіта, крыніцы і аб'ём паступленняў, віды, кошт, колькасць паступілі і выбыўшых запасаў.

Аналіз структуры запасаў дазваляе даследаваць долю асобных відаў запасаў у агульнай іх кошту, альбо іх долі ў складзе абаротнага капіталу. У залежнасці ад спецыфікі дзейнасці удзельная вага запасаў неадназначны.

Даследаванне складу і структуры запасаў ажыццяўляецца шляхам выкарыстання метаду параўнання з зададзенымі базамі параўнання: нарматывамі, планам і паказчыкамі мінулых перыядаў. Аналізу падвяргаюцца не толькі рэшткі запасаў, але і рух гэтых актываў. А менавіта, крыніцы і аб'ём паступленняў, кошт, віды, колькасць паступілі і выбыўшых запасаў.

Вялікае значэнне надаецца выкананню плана па тэрмінах пастаўкі матэрыялаў (рытмічнасці). Парушэнне тэрмінаў пастаўкі вядзе да недавыканання плана вытворчасці і рэалізацыі прадукцыі.

Велічыня запасаў фармуецца як сума запасаў сыравіны матэрыялаў, запасаў незавершанага прадукцтва гатовай прадукцыі.

Праводзячы гарызантальны параўнальны аналіз, ажыццяўляюць ацэнку патрэбнасці прадпрыемства ў запасах. Патрэба ў запасах вызначаецца па паказчыках:

- агульная патрэба ў запасах (у натуральных або вартасных адзінках вымярэння), якая вызначаецца як сума патрэбы ў запасах на вытворчасць, патрэбы ў запасах на ремонт і патрэбы для адукацыі рэшткаў на канец перыяду (нарматыўных) мінус запасы на пачатак перыяду;

- каэфіцыент задавальнення патрэбаў ў запасах, які вызначаецца як стаўленне колькасці заключаных дагавораў на патрэба ў запасах на вытворчасць.

Для аналізу абарачальнасці запасаў вызначаюць паказчыкі:

- каэфіцыент абарачальнасці запасаў, вызначаецца як стаўленне выручкі ад рэалізацыі да сярэднегадавой велічыні запасаў.

- працягласць аднаго абароту, разлічваецца шляхам множання сярэднегадавым кошту запасаў на колькасць дзён ў доследным перыядзе і дзялення атрыманага выніку на чысты прыбытак ад рэалізацыі прадукцыі. У выпадках, калі назіраецца памяншэнне працягласці аднаго абароту ў бягучым перыядзе ў параўнанні з базісным, адбываецца паляпшэнне выкарыстання запасаў, у адваротным выпадку - назіраецца пагаршэнне выкарыстання запасаў.

На этапе ацэнкі эфектыўнасці выкарыстання запасаў вырабляецца аналіз паказчыкаў эфектыўнасці, да асноўных паказчыкаў адносяць:

- матэрыялоёмкасць;

- матэрыялоотдача;

- удзельная вага матэрыяльных выдаткаў у сабекошце прадукцыі і інш.

Матэрыялоёмкасць прадукцыі - гэта адзін з найважнейшых абагульняючых паказчыкаў, які характарызуе ў грашовым выразе выдаткі матэрыяльных рэсурсаў на адзінку прадукцыі (тавараў, работ, паслуг).

Матэрыялоотдача паказвае, колькі прадукцыі выпрацоўваецца з адзінкі сыравіны. Чым лепш выкарыстоўваецца матэрыяльныя рэсурсы, тым вышэй матэрыялоотдача.

Удзельная вага матэрыяльных выдаткаў у сабекошце прадукцыі вылічаецца як стаўленне сумы матэрыяльных выдаткаў да поўнай сабекошту вырабленай прадукцыі. Дынаміка гэтага паказчыка характарызуе змяненне матэрыялоёмкасці прадукцыі.

Абагульненне вынікаў аналізу матэрыялоёмкасці ажыццяўляецца на аснове вызначэння змяненняў паказчыка ў дынаміцы, выяўлення прычын змены матэрыялаёмкасці, вызначэння выканання нормаў расходу асобных відаў запасаў, эфектыўнасці іх выкарыстання, выяўлення нявыкарыстаных рэзерваў памяншэння матэрыялаёмкасці вытворчасці.

Па выніках аналізу наяўнасці, руху і выкарыстання запасаў ажыццяўляюць высновы і абгрунтоўваюць стратэгію кіравання запасамі, знаходжанне зменных аб'ёмаў, структуры, размяшчэння вытворчых запасаў і крыніц іх фінансавання.

Літаратура:

1. Савіцкая Г. В. Аналіз гаспадарчай дзейнасці прадпрыемства: вучэб. 5-е выд., перапрац. і доп. Мінск: Інфра-М, 2009. 367 с.

2. Папкоўскі, П. Я. Бухгалтарскі ўлік: вучэб. дапаможнік. 2-е выд., испр. Мінск: Вышэйшая школа, 2011. 335 с.

3. Цімафеева С. А., Булкіна О. А. Аналіз эфектыўнасці выкарыстання абаротнага капіталу прадпрыемствы харчовай прамысловасці. *Навуковыя запіскі* Арол ГИЭТ. 2010. № 2. С. 175а-180.